

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 351/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Dziakom, Vajanského 26, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 33 T 41/2018 v časti rozhodovania o náhrade trov povinnej obhajoby takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 33 T 41/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **615,39 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 33 T 41/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“) o náhrade trov povinnej

obhajoby. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby konať bez zbytočných prieťahov. Súčasne navrhol, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur a trovy konania.

2. Sťažovateľ uviedol, že v prípravnom konaní bol opatrením okresného súdu č. k. 33 Tp 17/18 z 26. januára 2018 ustanovený za obhajcu obvinenému [REDAKOVANÉ] stíhanému pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona. Sťažovateľ obhajoval obvineného až do právoplatného skončenia veci samej rozsudkom okresného súdu č. k. 33 T 41/2018 z 28. augusta 2018, ktorým bol obvinený uznaný za vinného zo spáchania trestného činu krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. c) Trestného zákona v súbehu s prečinom výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 1 roka. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 28. augusta 2018.

3. Sťažovateľ v podaní doručenom okresnému súdu 30. augusta 2019 vyčíslil trovy povinnej obhajoby v celkovej sume 1 481,48 eur. Podaním označeným ako „Urgencia“ sťažovateľ 29. januára 2021 žiadal okresný súd o rozhodnutie o návrhu na priznanie náhrady trov obhajoby, pretože od ich vyčíslenia uplynulo už 17 mesiacov. Súčasne navrhol zvýšiť mu priznanú odmenu o daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), keďže sa medzičasom stal platcom DPH.

4. Do dňa podanej ústavnej sťažnosti nebolo o trovách obhajoby rozhodnuté, okresný súd tak neučinil ani po 2 a pol roku od podania návrhu, a preto došlo k porušeniu sťažovateľom označených práv. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na § 553 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého malo byť o jeho návrhu rozhodnuté v lehote 30 dní.

5. Vo vzťahu k právnej a faktickej zložitosti je podľa názoru sťažovateľa rozhodovanie o trovách konania obhajcu bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, správanie sťažovateľa nemalo vplyv na dĺžku súdneho konania, teda prieťahy v napadnutom konaní idú na ťarchu okresného súdu.

6. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 351/2022-11 z 28. júna 2022 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažovateľ si „elektronickým podaním doručeným tunajšiemu súdu dňa 30.08.2019 vyčíslil trovy povinnej obhajoby. Nedopatrením nebolo toto podanie vytlačené a zažurnalizované do spisu, aby bolo možné o ňom rozhodnúť. Medzičasom sa vo veci vykonávali úkony týkajúce sa nenastúpeného ochranného protialkoholického liečenia najprv ústavnou formou, neskôr ambulatnou a vzhľadom na absenciu tohto podania v listinnej forme v spise vyšší súdny úradník o tom nerozhodol a zameral sa na vyššie uvedené úkony. Sťažovateľ sa pritom neobrátil na predsedu tunajšieho súdu so sťažnosťou na prieťahy v konaní, inak by boli prijaté opatrenia na odstránenie zisteného stavu. Dňa 29.07.2022 bolo rozhodnuté o odmene obhajcu, uznesenie bolo expedované stranám konania.“.

8. Zákonný sudca k ústavnej sťažnosti dodal, že „*doposiaľ nebol do spisu kanceláriou založený návrh na priznanie trov obhajoby obhajcom [REDAKOVANÉ] a po právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku sudca so spisom fyzicky do kontaktu neprichádza. Návrh na priznanie odmeny doposiaľ nebol do spisu kanceláriou založený a dnes bol daný pokyn kancelárii na okamžité založenie žiadosti o priznanie trov a predloženie VSÚ na rozhodnutie o trovách obhajoby.*“.

II.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení zdôraznil, že od okamihu vyčíslenia trov povinnej obhajoby (30. augusta 2019) až do rozhodnutia súdu o trovách a doručenia tohto rozhodnutia sťažovateľovi (1. augusta 2022) uplynuli takmer 3 roky. Uvedená doba je nielen porušením zákonnej úpravy (§ 553 ods. 3 Trestného poriadku), ale je podľa sťažovateľa aj ústavne neakceptovateľná.

10. K tvrdeniu okresného súdu o nedopatrení pri založení vyčíslenia trov do súdneho spisu sťažovateľ poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 198/2022.

11. Sťažovateľ tiež požiadal okresný súd o odstránenie právnej neistoty urgenciou z 29. januára 2021 a okresnému súdu ju doručil k danej spisovej značke. Aj napriek tejto výzve okresný súd nepristúpil k rozhodnutiu o trovách sťažovateľa.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označených práv je založená na jeho tvrdení o nečinnosti okresného súdu v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov povinnej obhajoby.

13. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, Beer proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 604.). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prieťahov.

15. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej orgán verejnej moci rozhoduje, správanie strán a postup samotného orgánu verejnej moci. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

17. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o trovách konania, v tomto prípade o odmene obhajcu za poskytnuté právne služby obžalovanému v trestnom konaní, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne či skutkovo náročné. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na okolnosť, že vyčíslenie trov obhajoby sa z dôvodu nedopatrenia v súdnom spise nenachádzalo. Predmetné tvrdenie okresného súdu je však absolútne neprijateľné a ústavný súd danú okolnosť nepovažuje za spôsobilú ospravedlniť nečinnosť okresného súdu a absenciu rozhodnutia o trovách povinnej obhajoby po dobu takmer troch rokov od ich vyčíslenia ustanoveným obhajcom.

18. Pokiaľ ide o správanie sa sťažovateľa, ústavný súd nezistil na jeho strane žiadne okolnosti, ktoré by sa podpísali na prieťahovom postupe okresného súdu. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh, ako aj predloženého súdneho spisu považuje ústavný súd za preukázané, že sťažovateľ vystupoval aktívne, vyčíslenie trov obhajoby predložil okresnému súdu bezodkladne a rozhodnutie o trovách aj urgoval, čím okresnému súdu poskytol dostatočný časový priestor na zjednanie nápravy.

19. Ústavný súd, hodnotiac aj samotný postup okresného súdu, považuje z ústavnoprávneho hľadiska uvedené obdobie (takmer 3 roky) pri rozhodovaní súdu o takej nekomplikovanej veci, akou je priznanie náhrady trov obhajoby, resp. priznanie výšky odmeny advokátovi za poskytnutie právnych služieb, za neakceptovateľné. Ústavný súd opätovne pripomína, že okresný súd nedodrжал zákonnú 30-dňovú lehotu na rozhodnutie o nároku sťažovateľa, ako to vyžaduje § 553 ods. 3 Trestného poriadku.

20. Okresný súd zintenzívnil svoju činnosť a o sťažovateľom uplatnených nárokoch rozhodol až na základe vyžiadania vyjadrenia vo veci podanej ústavnej sťažnosti, a to uznesením z 29. júla 2022, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 1. augusta 2022.

21. Zohľadňujúc všetky skutočnosti relevantné pre danú vec, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

22. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na zistenie, že okresný súd vo veci trov konania už rozhodol a rozhodnutie bolo i doručené, neprikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov, a preto v tejto časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

24. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

25. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadost'učinenia v sume 1 000 eur, čo odôvodňuje absolútnou nečinnosťou okresného súdu po dobu takmer 3 rokov, poskytovaním obhajoby sťažovateľom v trestnom konaní od prípravného konania až do právoplatného skončenia veci, ako aj tým, že sťažovateľ urgoval vydanie rozhodnutia o svojom návrhu. Okrem toho sťažovateľ uviedol, že priznané trovy obhajoby mu dosiaľ (k 5. septembru 2022) neboli vyplatené, pričom s prihliadnutím na skutočnosť, že od ich vyčíslenia uplynula doba už troch rokov, je aj ich skutočná ekonomická hodnota so zreteľom na inflačnú krivku podstatne nižšia.

26. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne prikaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), predmet konania, celkovú dĺžku konania, postup okresného súdu, sumu priznanej náhrady trov konania (1 777,79 eur) a dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadost'učinenie v tejto veci predstavuje sumu 1 000 eur (bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava

zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v celkovej výške 616,38 eur. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, ústavný súd bol viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý si uplatnil trovy konania v rozsahu 615,39 eur bez DPH, ktorú mu ústavný súd priznal (bod 4 výroku nálezu).

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu